

Anexa nr. ... la ordinul ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului nr.
MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII, TINERETULUI ȘI SPORTULUI

CLASA a II-a

**Programa școlară
pentru**

EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE

*Aprobată prin ordin al ministrului
Nr. /2012*

București, 2012

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Educație pentru societate* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasa a II-a din învățământul primar. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ în aria curriculară *Om și societate*, având un buget de timp de 1-2 ore/săptămână, pe durata unui an școlar.

Clasa a II-a are un statut special în cadrul învățământului primar deoarece încheie ciclul curricular al achizițiilor fundamentale, constituit din clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a. În planul dezvoltării curriculare, acest specific are în vedere faptul că, până la finalul clasei a II-a, se urmărește atingerea unui nivel de performanță elementar în formarea competențelor cheie, realizând, în acest fel, dezideratele profilului de formare al copilului care finalizează clasa a II-a. În acord cu nivelurile de dezvoltare cognitivă și afectivă ale elevilor, prezenta programă școlară reflectă statutul clasei a II-a în ciclul curricular al achizițiilor fundamentale și oferă reperele pentru structurarea achizițiilor în învățare la nivelul disciplinei *Educație pentru societate*.

Disciplina *Educație pentru societate* își păstrează caracterul de noutate și în raport cu disciplinele studiate în prezent în clasa a II-a din învățământul primar. Având ca finalitate integrarea copiilor în colectivitate, disciplina *Educație pentru societate* răspunde nevoii de alfabetizare moral-civică timpurie a copiilor, în condițiile în care procesul de socializare este complex și de lungă durată.

În clasa a II-a, potrivit prezentei programe școlare, elevii realizează studiul *Educației pentru societate*, început în clasa pregătitoare și continuat în clasa I. Comparativ cu clasa pregătitoare și cu clasa I, studiul disciplinei în clasa a II-a asigură o dezvoltare progresivă a competențelor, precum și a celorlalte achiziții dobândite de elevi, în plan moral-afectiv și acțional. Prezentată sintetic, valoarea adăugată adusă de studiul disciplinei *Educație pentru societate* în clasa a II-a, comparativ cu clasa I, constă în următoarele aspecte:

- trecerea, în formarea competențelor specifice, de la contexte reprezentate de clasa de elevi/ de grupurile mici, în clasa I, la contexte reprezentate de comunitatea școlii și de contexte variate din viața cotidiană, în clasa a II-a;
- dezvoltarea unor elemente relevante pentru identitatea copilului prin raportarea, în clasa I, la comunitatea națională, iar în clasa a II-a, la comunitatea europeană;
- creșterea complexității activităților de învățare, integrate strategiilor didactice, în care se formează competențele specifice în clasa a II-a, în raport cu clasa I;
- valorificarea, în mai mare măsură în clasa a II-a, a componentei de evaluare continuă în structurarea capacităților proprii învățării active.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Recomandări privind conținuturile și sugestii metodologice

Competențele generale ale disciplinei *Educație pentru societate*, urmărite pe parcursul ciclului achizițiilor fundamentale, urmează să fie realizate până la finalul clasei a II-a.

Competențele specifice urmărite și formate în clasa a II-a, în cadrul activităților de învățare, reprezintă etape în dobândirea competențelor generale.

Recomandările privind conținuturile și sugestiile metodologice includ: conținuturi ale învățării, strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare. La nivelul sugestiilor metodologice, în clasa a II-a, accentul este pus pe componenta de evaluare a procesului didactic, în acord cu statutul acestei clase în ciclul achizițiilor fundamentale. Marcând un final de etapă în parcursul școlar al elevilor, componenta de evaluare continuă, formativă vizează evidențierea progresului realizat de fiecare elev, precum și motivarea acestuia pentru învățarea continuă.

Elementele marcate prin asterisc (*) și corp de literă italic se adresează claselor ai căror elevi studiază disciplina *Educație pentru societate* într-un buget de timp de 2 ore/săptămână.

Competențe generale

- 1. Aplicarea unor norme elementare de conduită în viața cotidiană**
- 2. Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut**
- 3. Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate**

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Aplicarea unor norme elementare de conduită în viața cotidiană

Competențe specifice	Exemple de activități de învățare
<i>Până la finalul clasei a II-a vor fi formate următoarele competențe:</i>	<i>Pe parcursul clasei a II-a se recomandă derularea următoarelor activități:</i>
1.1. Explorarea unui cod de bune maniere pentru copii, aplicabil în viața cotidiană	<ul style="list-style-type: none"> - lecturi după imagini care evidențiază situații de respectare/încălcare a unor reguli de bune maniere pentru copii - discutarea, în situații date, a efectelor respectării/încălării de către copii a bunelor maniere în situații variate din viața cotidiană - discuții în perechi, în grupuri mici și apoi la nivelul întregii clase asupra unui cod de bune maniere pentru copii, aplicabil în contexte concrete de viață (la școală, în familie, pe stradă, în mijloacele de transport în comun, în sala de spectacole, în excursie, la muzeu, în parc etc.)
1.2. Practicarea unor reguli de bune maniere, în contexte cotidiene	<ul style="list-style-type: none"> - construirea de povestiri pe baza unor imagini care evidențiază respectarea codului de bune maniere pentru copii - jocuri de rol în care este valorizată respectarea, în contexte variate, a regulilor de politețe, a bunelor maniere - simularea unor situații, care presupun aplicarea codului de bune maniere acceptat – <i>Exemplu:</i> a salutului, a purtării unui dialog, a comportamentului în diferite contexte de viață - exerciții de apreciere a propriei conduite, în raport cu regulile incluse în codul de bune maniere acceptat
1.3. Identificarea unor elemente relevante pentru identitatea proprie (țara în context european)	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a însemnelor Uniunii Europene - realizarea unor colaje care prezintă elemente specifice ale spațiului național - exerciții de familiarizare cu numele țărilor din vecinătatea României - vizionarea unor filme/imagini ce prezintă elemente specifice altor țări europene

2. Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut

Competențe specifice	Exemple de activități de învățare
<i>Până la finalul clasei a II-a vor fi formate următoarele competențe:</i>	<i>Pe parcursul clasei a II-a se recomandă derularea următoarelor activități:</i>
2.1. Identificarea unor comportamente favorabile/nefavorabile integrării în colectivitate	<ul style="list-style-type: none"> - identificarea unor deprinderi de comportament favorabile/nefavorabile integrării în colectivitate, pornind de la comportamentele unor personaje din filme, piese de teatru, povestiri, adecvate vârstei elevilor - exerciții de observare/identificare, în contexte de viață, a unor deprinderi de comportament moral-civic favorabile/nefavorabile integrării în colectivitate - exemplificarea unor comportamente favorabile/nefavorabile integrării în colectivitate - dramatizarea unor povestiri cu conținut moral-civic
2.2. Manifestarea unor comportamente moral-civice favorabile integrării în colectivitate	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de manifestare a acordului/dezacordului față de comportamente favorabile/nefavorabile integrării în colectivitate – <i>Exemplu:</i> „A fost corect comportamentul meu?” - construirea unor povești cu început/sfârșit dat, care pun în evidență comportamente moral-civice (bazate pe corectitudine, cooperare, ajutorare, toleranță, întrecere dreaptă) - simularea, în situații date, a unor deprinderi de comportament moral-civic favorabile integrării în colectivitate, demne de urmat din viața reală - jocuri de rol care valorizează urmările pozitive ale comportamentului favorabil integrării în colectivitate, asupra propriei persoane și asupra celorlalți

3. Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate

Competențe specifice	Exemple de activități de învățare
<i>Până la finalul clasei a II-a vor fi formate următoarele competențe:</i>	<i>Pe parcursul clasei a II-a se recomandă derularea următoarelor activități:</i>
3.1. Relaționarea pozitivă cu ceilalți membri din comunitatea școlii în rezolvarea unor sarcini de lucru	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de exersare a cooperării, în rezolvarea unor sarcini de lucru cu elevi din alte clase/din școală – <i>Exemplu:</i> identificarea posibilităților de cooperare, repartizarea sarcinilor de lucru/ responsabilităților etc. - audiții de povestiri/vizionări de piese de teatru, filme, cu conținut adecvat, care promovează modelul succesului prin cooperare - simularea unor situații de relaționare pozitivă cu copiii provenind din grupuri etnice, culturale, sociale diferite - implicarea elevilor în prezentarea/reflectarea activității clasei, la panoul școlii
3.2. Participarea la acțiuni în școală, prin îndeplinirea unor roluri și responsabilități	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de rezolvare în diferite grupuri, la nivel de școală, a unor sarcini de lucru, cu distribuirea de roluri și responsabilități pentru fiecare participant - rezolvarea unor sarcini simple de lucru, în cadrul școlii, manifestând comportamente bazate pe respect, încredere, sinceritate, cooperare, toleranță, grijă față de sine și față de ceilalți, ajutorare - realizarea unui jurnal al clasei care surprinde participarea la acțiuni în școală, apreciate de elevi
*3.3. Participarea la proiecte simple cu conținut moral-civic în cadrul comunității locale	<ul style="list-style-type: none"> - implicarea în proiecte simple, pe diferite teme cu conținut moral-civic în cadrul comunității locale - participarea la activități tradiționale din comunitatea locală, incluse în proiectul propus de educator - participarea la activități de ocrotire a mediului apropiat, incluse în proiectul propus de educator

Recomandări privind conținuturile și sugestii metodologice

Recomandările referitoare la conținuturi și la sugestiile metodologice orientează cadrul didactic în organizarea activităților de învățare care au ca scop formarea la elevi a competențelor. Cadrele didactice au libertate de alegere a activităților de învățare, a metodelor și mijloacelor de predare-învățare-evaluare, în vederea atingerii competențelor specifice prevăzute în clasa a II-a, precum și a competențelor generale ale disciplinei urmărite la nivelul ciclului achizițiilor fundamentale.

Conținuturi utilizate pentru dezvoltarea competențelor specifice

Lista conținuturilor învățării este prezentată mai jos.

Codul de bune maniere pentru copii:

- cum salutăm
- cum dialogăm cu ceilalți
- cum ne comportăm în situații variate din viața cotidiană

Deprinderi de comportament:

- deprinderi de comportament moral-civic favorabile integrării în colectivitate, bazate pe corectitudine, cooperare, ajutorare, toleranță, întrecere dreaptă
- versus*
- deprinderi de comportament nefavorabile integrării în colectivitate, bazate pe incorectitudine, lipsă de cooperare și ajutorare, intoleranță, întrecere nedreaptă, comportare conflictuală, agresivă

Elevul – membru în comunitatea școlii:

- relații
- roluri, responsabilități

Locul de apartenență:

- țara în context european
- însemnele Uniunii Europene (drapelul european, imnul european, ziua Europei, moneda Euro)

Strategii didactice

Clasa a II-a încheie ciclul achizițiilor fundamentale și, totodată, formarea competențelor generale ale disciplinei. Strategiile didactice care urmează să fie dezvoltate de către cadrele didactice pot fi analizate pornind de la competențele generale, precum și de la competențele specifice urmărite în clasa a II-a, ca etape în formarea competențelor generale. Și în clasa a II-a, notele dominante ale strategiilor didactice propuse sunt reprezentate de: exemplul moral-civic ca reper de comportament; disponibilitatea, inițiativa și voluntariatul; participarea/implicarea și activismul civic.

Formarea competenței generale 1. *Aplicarea unor norme elementare de conduită în viața cotidiană* este urmărită, în clasa a II-a prin competențe specifice care vizează explorarea și practicarea, în contexte cotidiene, a unor reguli de bune maniere pentru copii, precum și îmbogățirea sferei de reprezentări a elevului cu privire la comunitatea națională prin integrarea acesteia în context european. Strategiile didactice care pot fi dezvoltate de către cadrele didactice, pornind de la competența generală 1, presupun:

- utilizarea exemplelor pentru: explorarea unor reguli de bune maniere; descoperirea unor situații de respectare/încălcarea a regulilor de bune maniere, precum și a efectelor respectării/încălcării acestora; discutarea și acceptarea unui cod de bune maniere pentru copii; evaluarea propriei conduite în raport cu regulile de bune maniere acceptate;
- participarea activă a elevilor la stabilirea unui cod de bune maniere;
- manifestarea disponibilității elevilor pentru practicarea regulilor de bune maniere convenite.

Formarea competenței generale 2. *Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut* presupune în clasa a II-a dezvoltarea la elevi a competențelor specifice referitoare la identificarea și la manifestarea unor comportamente moral-civice favorabile integrării în colectivitate. Strategiile didactice care pot fi dezvoltate de către cadrele didactice, pornind de la competența generală 2, presupun:

- utilizarea exemplelor (din povestiri, piese de teatru, filme, din contexte specifice vieții reale) pentru: ilustrarea unor deprinderi de comportament moral-civic favorabile/nefavorabile integrării în colectivitate; discutarea unor modele/antimodele de comportament și punerea elevilor în situația de a-și manifesta acordul/dezacordul față de acestea; discutarea situației de imitare de către elevi a unor comportamente negative și a necesității de a urma repere moral-civice autentice;
- implicarea elevilor în continuarea unor povestiri al căror început/sfârșit este dat, prin prezentarea unor comportamente moral-civice;
- manifestarea disponibilității elevilor pentru practicarea comportamentelor moral-civice (prin simulare, joc de rol, dramatizare).

Formarea competenței generale 3. *Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate* este urmărită, în clasa II-a prin competențe specifice care vizează relaționarea pozitivă și participarea la acțiuni în școală. Strategiile didactice care pot fi dezvoltate de către cadrele didactice, pornind de la competența generală 3, presupun:

- utilizarea exemplelor (din povestiri, piese de teatru, filme) pentru promovarea cooperării cu ceilalți;
- manifestarea disponibilității de relaționare pozitivă și de cooperare cu copiii care provin din grupuri etnice, culturale, sociale diferite;
- exersarea nemijlocită de către elevi a relaționării pozitive în grup și a participării la acțiuni în școală (la acțiuni ecologice, la realizarea panoului școlii, reflectând activitățile clasei);
- implicarea elevilor în proiecte propuse de educator sau, pentru clasele care studiază disciplina în 2 ore/săpt., implicarea elevilor în proiecte simple cu conținut moral-civic în cadrul comunității locale.

Proiectele, strategii cu valențe pozitive la nivelul dezvoltării cognitive, volitive, afective, comportamentale a elevilor, pot avea diferite teme, care se pot referi la:

- bunele maniere, de exemplu, „Un copil politicos”/„Călătorie în Țara Politeții” (realizarea unui cod al bunelor maniere pe înțelesul copiilor, cu explicații și ilustrații adecvate);
- comportamente moral-civice favorabile integrării în colectivitate, de exemplu, „Să fim prietenii!”, „Trenul prieteniei” (realizarea unei expoziții de imagini/fotografii/desene create de copii);

- școală, de exemplu:
 - „Munca și cu voia bună ne aduc împreună” (realizarea de activități transdisciplinare, pentru dezvoltarea capacității de relaționare pozitivă, de asumare a rolurilor și a responsabilităților);
 - „Activitățile din clasa mea, la panoul școlii” (realizarea de materiale ilustrate pentru panoul școlii, care prezintă activitățile reprezentative ale clasei)
- țara în context european, de exemplu, „Noi și Europa” (realizarea unui portofoliu de imagini sugestive despre România și Europa).

Rezultatele proiectelor pot fi:

- un cod ilustrat al bunelor maniere pe înțelesul copiilor;
- o expoziție de imagini, fotografii, desene create de copii, cu tematică moral-civică;
- ateliere de lucru organizate potrivit intereselor elevilor;
- materiale ilustrate care fac cunoscută activitatea clasei, la nivel de școală;
- un portofoliu etc.

Și în clasa a II-a, educația pentru integrarea în colectivitate/societate, realizată în context formal, poate fi susținută prin activități complementare (inclusiv cu implicarea părinților), realizate în contexte nonformale și informale, așa cum sunt: vizitele la muzee, excursiile, spectacole de teatru, adecvate vârstei copiilor, serbări etc. Activitățile realizate în contexte nonformale și informale, așa cum sunt cele menționate, constituie contexte reale din viața cotidiană care permit: exersarea competențelor specifice dobândite de elevi în școală; observarea unor comportamente pe care elevii le pot aprecia sau care îi pun pe elevi în situația de a se delimita de acestea; exersarea unor deprinderi de comportament moral-civic, favorabile integrării în comunitate.

Strategiile și metodele activ-participative propuse implică utilizarea unor mijloace de învățare cu rol ilustrativ (imagini, fotografii, obiecte), pentru exersarea regulilor de bune maniere, a comportamentului moral-civic, a cooperării. Valoarea formativă a strategiilor didactice poate fi sporită de cadrul didactic prin apel la fabule, la povestiri, la filme adecvate elevilor; este un prilej de accentuare a moralei și a comportamentelor întruchipate de eroii acestora, de utilizare a pildelor pe care le transmit pentru viața reală.

Proiectarea activității didactice

Proiectarea demersului didactic se bazează pe lectura personalizată a programei școlare și implică răspunsuri succesive la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (sunt identificate, în acest fel, competențe de format în cadrul unității de învățare care este proiectată; de exemplu, într-un astfel de demers poate fi vizată competența specifică 3.3. *Participarea la proiecte simple cu conținut moral-civic în cadrul comunității locale*, prevăzută pentru clasele care studiază disciplina în 2 ore/săpt.);
- Ce conținuturi voi folosi? (sunt selectate conținuturi, subordonate temei proiectului, de exemplu, *Trăim într-un mediu curat?*);
- Cum voi face? (sunt determinate activitățile de învățare ca modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor; pentru exemplul considerat, pot fi alese două activități de învățare, astfel: o activitate propusă de programa școlară, *participarea la activități de ocrotire a mediului apropiat, incluse în proiectul propus de educator*, precum și o activitate nouă, respectiv *analizarea principalelor probleme cu care se confruntă comunitatea locală în asigurarea unui mediu curat*);
- Cu ce voi face? (sunt analizate resursele, de exemplu, resurse materiale, de timp, forme de organizare a clasei de elevi, posibile parteneriate cu alte clase din școală sau cu alte școli);
- Cât s-a realizat? (se stabilesc instrumentele de evaluare).

La nivelul clasei a II-a, evaluarea, componentă organică a procesului de învățare, dobândește o importanță majoră, datorită statutului acestei clase care marchează finalul de ciclu curricular. Și în clasa a II-a, accentul prioritar este pus pe evaluarea formativă, care are efecte benefice deopotrivă pentru cadrul didactic și pentru elev. Rezultatele obținute de către elevi influențează atât activitatea de învățare desfășurată, în continuare, de către elevi, cât și proiectarea de către cadrul didactic a activității cu elevii. Și într-un caz și în celălalt, rezultatele evaluării constituie repere pentru utilizate în scop ameliorativ. Metodele de evaluare recomandate la disciplina *Educație pentru societate* sunt cele moderne, așa cum sunt, de exemplu: observarea sistematică a comportamentelor, participarea elevilor la derularea unor proiecte, realizarea de portofolii, simularea unor situații de viață cu desprinderea valențelor pozitive ale comportamentelor moral-civice, autoevaluarea etc. Reflectând statutul clasei a II-a - de încheiere a ciclului curricular al achizițiilor fundamentale – în procesul de evaluare sunt recomandate și teste sumative care pot să evidențieze nivelul atins de elevi în dobândirea competențelor generale ale disciplinei. Întreaga activitate de învățare și de evaluare va pune accent pe încurajarea și valorizarea progresului fiecărui elev.